

УДК 37.072

DOI: 10.31652/2412-1142-2021-60-69-80

Кухаренко Володимир Миколайович

кандидат технічних наук, доцент, професор

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, м. Харків, Україна

ORCID ID: 0000-0003-0227-5836

kukharekovn@gmail.com

КОНКУРС ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ

Анотація. Під час пандемії кількість викладачів, які створили дистанційні курси, зросла практично на порядок. Як результат, всі вони різні, не всі відповідають стандартам навчального закладу (при умові, що останній є). Тому стає нагальною потребою навчити велику масу викладачів створювати якісні дистанційні курси. Конкурси дистанційних курсів можуть бути демонстрацією якісних зразків. Для проведення конкурсу необхідно вибрати стандарт дистанційного курсу, підготувати анкети для відбору кращих зразків, визначити експертів дистанційного навчання та розробити критерії оцінювання цих курсів.

Критерії оцінювання дистанційних курсів використовувались за рекомендацією Академічного сенату громадських коледжів Каліфорнії. Найбільша проблема при підготовці до конкурсу була з вибором експертів. Підготовлених у відкритих дистанційних курсах ХНАДУ було замало для успішного проведення конкурсу, університети рекомендували практиків з недостатньою теоретичною підготовкою. Крім того, їх низька мотивація не сприяла успішному проведенню дистанційного курсу з підготовки експертів.

Мета дослідження – визначити загальний рівень дистанційних курсів, визначити проблеми дизайну, проаналізувати діяльність експерта при виконанні експертизи дистанційного курсу на замовлення його власника та за результатами аналізу визначити програму підготовки експерта.

У відкритому конкурсі дистанційних курсів брали участь 39 дистанційних курсів: ХНАДУ – 28 курсів, ІТВ НТУ «ХПІ» 3 курси, НІУ «ХПІ» 1 курс, НФаУ – 3 курси, МДУ – 2 курси, ХНЕУ ім. Кузнеця – 2 курси. Для проведення вибору використовувалась експертс-анкета, яка дозволила розподілити учасників на три групи.

У представлених на конкурс курсах практично відсутня групова робота, творчих завдань та вхідного контролю – 8%, слабо використовується відео – 29% , форум знайомств – 34% , глосарій – 36%, нечітко визначені критерії оцінювання практичних занять – 36%. Слабкою ланкою у всіх дистанційних курсів є підтримка студентів (25.7%), практично відсутні правила етикету при проведенні дискусій та інших типів спілкування (27.6%). Кращими були визначені дистанційні курси НТУ «ХПІ» та НФаУ

Проведений аналіз показав, що під час карантину необхідно у навчальному закладі мати підтримуючий дистанційний курс. Система підготовки експертів повинна базуватись на компетентностях стандарту ISTE і складатися з трьох курсів: розробка дистанційного курсу, практикум тьютора та практичний курс експерта.

Ключові слова: електронне навчання; дистанційний курс; експерт; конкурс; критерії

1. ВСТУП

Пандемія суттєво вплинула на розвиток освіти. За двадцять років розвитку дистанційного навчання університети розробили стандарт дизайну дистанційного курсу, методи проведення дистанційного навчального процесу, встановили норми сертифікації дистанційних курсів, розробили систему підвищення кваліфікації розробників дистанційних курсів. Після введення карантину кількість викладачів, що були примушені створювати примітивні дистанційні курси та навчати дистанційно збільшилась у 3-5 разів. Організувати навчання такої кількості викладачів університети не мають можливості. Все було віддано на розсуд викладачів без досвіду дистанційного навчання. У більшості університетів аудиторні заняття проводять за розкладом через вебінари і через це у викладачів практично немає часу засвоювати інформаційні технології дистанційного навчання. Сюди треба додати відсутність досвіду навчання через нові технології у студентів, проблеми Інтернет та втомлюваність від вебінарів, які тривають понад 30 годин на тиждень. Іде хаотичне несистемне впровадження дистанційного навчання в якому якість дистанційних курсів практично відсутня.

Викладачі, які пройшли навчання і підготовку в області розробки курсів, активного навчання, педагогіки вищої освіти, цифровий педагогіки і навчального дизайну, явно ігноруються [1]. Модель навчального дизайну або процес забезпечення якості марні, якщо установа не прислухається до досвіду своїх викладачів, співробітників і студентів і не враховує його

Криза висвітлює безліч слабких місць в нашій системі: моделі, від яких ми залежали, виявилися менш стійкими, ніж ми очікували, наш персонал був розосереджений менше, ніж ми думали, наші викладачі були менш підготовлені, ніж ми сподівалися, і наші студенти були більш уразливі, ніж ми думали.

ЗВО створювали дистанційні курси, але їх використання до пандемії у більшості було обмеженим. Непідготовленість розробників дистанційних курсів до навчального процесу в нових умовах привело до внесення випадкових змін до структури та наповнення дистанційних курсів, що не сприяло якості навчання.

Тому виникає питання зберегти минулі напрацювання, підготувати експертів та лідерів дистанційного навчання. Це більш реально, ніж примусово масово заганяти викладачів на курси підвищення кваліфікації та дозволить після закінчення карантину розпочати систематичну підготовку фахівців дистанційного навчання.

В систему підготовки експертів повинні входити курси кураторів змісту, розробників дистанційних курсів, тьюторів дистанційного та змішаного навчання та експертів. Перелік курсів показує, що таким чином ми будемо додатково готувати мережних лідерів дистанційного навчання.

Постановка проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

1. Якість дистанційного навчання та експертиза курсів

Серед тенденцій 2021 року крім штучного інтелекту, відкритих освітніх ресурсів та навчальної аналітики звертається увага на підвищення якості навчання [2], де головна увага приділяється підвищенню якості дизайну дистанційного курсу.

Ще до пандемії дистанційні курси були різні і серед них були і пагані [3]. Зараз їх стало ще більше, але помилки не змінилися.

Нудне електронне навчання існувало завжди. Очевидно, тільки добре навчені розробники навчальних матеріалів можуть створити гарне електронне навчання. Інструменти не створюють нудних курсів, але вони дійсно полегшують створення багатьох з них. Але проблема не в інструментах розробки.

Організації отримують те, за що платять. Для гарного електронного навчання потрібно щось більше, ніж просто гарне програмне забезпечення для електронного навчання. Це вимагає ефективної стратегії електронного навчання, яка допомагає використовувати кращий досвід навчання.

Занадто багато уваги приділяється змісту. Хороший контент є частиною навчального процесу, але це не процес навчання. І часто це матеріал, вже доступний в якомусь цифровому форматі, а потім перепрофільований, щоб виглядати як курс. Контент повинен бути прив'язаний до двох речей: він повинен мати релевантний контекст та підтримувати діяльність, орієнтовану на результат.

Якість дистанційного курсу

Кожен університет, який впроваджує дистанційне навчання, створює свій стандарт дистанційного курсу, інколи цілеспрямовано, інколи неформально і користуються ним для порівняння дистанційних курсів між собою. Наявність такого стандарту полегшує викладачам створювати свої курси, а студентам орієнтуватися у навігації курсу. Таким чином, створюються комфортні умови для викладача та студента. На заході такі стандарти розроблені для консорціумів навчальних закладів [4]. На жаль, в Україні через відсутність таких стандартів порівнювати дистанційні курси різних університетів дуже важко.

Формулювання стандартів якості на рівні курсу важко, принаймні, з трьох причин [5]. **По-перше**, немає жодного авторитетного органу, який може (або хоче) визначити мінімальні рівні прийнятності для навчання у всіх її проявах в рамках різноманітності підходів. Таким чином, немає ніяких універсальних стандартів для якості курсу. **По-друге**, якщо такі стандарти існують, важко створити оцінний інструмент, який можна було б використовувати послідовно для всіх курсів, програм. **По-третє**, якщо такий інструмент був доступний, потрібно досить багато часу, щоб оцінити індивідуальний курс.

Походження стандартів впливає на їх авторитет. Наприклад, більшість стандартів курсів написані невеликими групами осіб з особистим досвідом викладання навчання. Дуже часто такі стандарти приймаються спільнотою без аналізу і критики і стають аксіомами.

Майже всі набори стандартів курсів несуть на собі відбиток навчального проектування (наприклад, навчальні цілі, конструктивістський вплив, домінуючі технології і т.д.) і дуже часто виключають досвід викладачів і студентів.

Обмеженням стандартів курсів слід вважати їх атомістичність. Тобто, курси розглядаються тільки як сукупність розрізнених простих частин, що приводяться до необхідної звітності. Але необхідно відзначити, що, за своєю природою, атомістичні підходи піддаються кількісній оцінці. Цілісний підхід, навпаки, призводить до однієї, інтегрованої повної картини, яку складно оцінити кількісно.

Крім інституційних зусиль щодо сприяння якості в курсах, можливо, кращим використанням стандартів якості є самооцінка окремими викладачами та неформальна експертна оцінка ефективності викладання.

Принципи якості онлайн навчання

В листопаді 2015 року Академічний сенат громадських коледжів Каліфорнії визначив в Рубриках дизайну курсу Online Education Initiative (OEI) ефективне онлайн-навчання [6]. Були сформульовані п'ять принципів стратегії навчання і моделі поведінки, які працюють з елементами дизайну курсу для підтримки успіху студентів. Принципи зосереджені на взаємозв'язку між успіхами учнів і навчанням.

В основі принципів лежить орієнтація ефективного тьютора на безперервний професійний розвиток для підтримки зростання, адаптації до технологічних інновацій і стратегії навчання.

Відповідно до принципів, ефективний тьютор [6] виконує дії:

1. Присутності в курсі. Цей принцип підкреслює:

- Оцінку та впровадження цифрових інструментів для підтримки розвитку навчального співтовариства;
- Забезпечення сприятливого середовища для всіх студентів;
- Використання інструментів і заходів для підтримки взаємодії і присутності кожного студента;
- Використання декількох інструментів для підтримки взаємодії викладача зі студентом.

2. Застосовує справедливі методи доступу і успіху студента при інституційних перешкодах. Цей принцип дозволяє:

- Розробити зміст курсу і оцінки з урахуванням культурних особливостей, а також інклюзивної педагогіки;
- Підтримувати студентів в їх розумінні очікувань та підвищенні їх цифрової грамотності;
- Покращувати почуття приналежності студентів і підвищення залученості;
- Узгоджувати онлайн-навчання і навчання з планами на успіх

3. Відповідає потребам і використанню даних для безперервного поліпшення курсу.

Цей принцип підтримує:

- Застосування самооцінки студентів для визначення можливостей навчання;
- Використання формативних самостійних і контрольних робіт і аналітики курсу для стеження за взаємодією та навчанням студентів і належним чином реагувати на них;
- Використання засобів комунікації для підтримки успішності студентів;
- Розробку планів поліпшення курсів кожен раз, коли вони викладаються.

4. Викладає моделі етичної онлайн взаємодії, розвитку цифрової грамотності для успіху. Цей принцип підкреслює:

- Розвиток власної професійної цифрової присутності;
- Використання і перетворення цифрових відкритих освітніх ресурсів (ВОР) для активного навчання;
- Створення культури навчання, що сприяє розвитку зацікавленості і критичного мислення.
- Вивчення онлайн-ресурсів з одночасним підвищенням цифрової грамотності та засобів масової інформації;
- Надання студентам можливості створювати контент, яким можна ділитися поза системою управління навчанням;
- Створення навчального середовища, що спонукає студентів до спілкування з глобальною аудиторією і вчитися у неї.

5. Визнає постійний професійний розвиток - як центральний компонент успіху. В екосистемі викладачі можуть реалізувати цей принцип наступним чином:

- Участь в спільноті практики, включаючи, але не обмежуючи вебінари, блоги, інформаційні бюлетені і соціальні мережі;
- Відвідування конференцій, присвячених онлайн-навчанню;
- Участь в постійному професійному розвитку онлайн-інструкторів;
- Участь в дискусіях з конкретних дисциплін про онлайн-навчання.

Одним з шляхів формування якісного дистанційного навчання в Україні може бути регулярний конкурс дистанційних курсів, який дозволить аналіз стандартів (дизайну) дистанційного курсу в закладах освіти, виявляти кращий досвід дизайну дистанційного курсу та розповсюджувати його, готувати експертів та лідерів дистанційного навчання.

Мета статті

Мета дослідження – проаналізувати діяльність експерта при виконанні експертизи дистанційного курсу на замовлення його власника та за результатами аналізу визначити програму підготовки експерта.

Експерти повинні мати необхідну теоретичну підготовку з теорії дистанційного навчання, проведення дистанційного навчального процесу. Слід враховувати, що теоретична підготовка може бути різною у зв'язку з тим, що більшість університетів акцентують увагу на технології роботи з LMS, а не на педагогічних аспектах.

Під час експертизи дистанційного курсу відбувається вивчення, розуміння та розвиток найбільш перспективних педагогічних інновацій. Експертиза стає організатором інноваційних пошуків. Якщо інноваційне навчання є об'єктом експертизи, то в якості предмету виступає потенціал розвитку.

У ході експертизи проводиться не тільки дослідження того чи іншого об'єкта, а й здійснюється осмислення та підтримка перспектив його подальшого розвитку. При цьому необхідно зазначити, що розвиток отримує не тільки сам по собі інноваційний проект - участь в експертних процедурах служить потужним імпульсом для професійного розвитку всіх його учасників.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Експерт дистанційного курсу

Експертиза передбачає проведення наступних процедур [8]: визначення мети і завдань, формування експертних груп, оцінку компетентності експертів, вибір методів проведення експертного опитування, складання анкет для опитування, проведення опитування експертів, обробку отриманих даних.

Предметом експертизи є оцінка якості навчальної програми. Критерій - стандарт якості, на підставі якого проводиться оцінка, визначення або класифікація чого-небудь, мірило оцінки. Критерії визначаються відповідно до принципів та цілей конкретної експертизи.

Існують різні підходи визначення критеріїв експертизи.

Існують загальні вимоги практики для академічних програм (в тому числі онлайн-курси). Такі вимоги, як правило, визначають рівні мінімальної прийнятності для певних елементів ДК.

Експертний висновок являє собою документ, в якому мають бути максимально повно розкриті характер об'єктів, використана критеріальна база і техніка.

Важливу роль на першому етапі вибрати експертів. Для цього можна використовувати різні підходи, наприклад, анкетування.

Підготовка експерта вимагає часу. Андерс Ерікссон постулював, що для досягнення експертних знань потрібно приблизно 10 000 годин практики [9]. Важливим є те, що не всяка практика підійде. Для цього потрібно те, що він назвав «усвідомленою практикою».

Цього не може дати курс, необхідно слідувати ідеям концепції 70:20:10, потім коучингу з розширеними завданнями і зворотним зв'язком, а також приєднання до відповідного товариства практиків.

2.2 Роль лідера

Лідерство у дистанційній освіті визначається [10], як набір підходів і моделей поведінки, які створюють умови для інноваційних змін, дозволяють людям та організації ділитися своїм баченням і рухатися в його напрямку, сприяє управлінню і реалізації ідей

Цифрове лідерство [11] полягає в тому, щоб дати можливість іншим керувати і створювати команди, що самоорганізуються, оптимізувати свою повсякденну діяльність. Лідерство більше не є ієрархічним - воно вимагає участі та внеску кожного. Роль цифрових лідерів буде відігравати помітну роль, оскільки їм буде потрібно управляти, проектувати і створювати системи, що створюють інклюзивне майбутнє для всіх.

Парадокс лідерства полягає в тому, щоб залишатися зосередженим на сьогоднішньому, а також візуалізувати майбутнє і створювати дорожню карту для його досягнення.

Інерція минулого успіху може завдати шкоди майбутньому. Лідерам потрібна спритність, щоб адаптуватися і озброїти свої команди навичками на майбутнє. Інновації та проривні технології матимуть велике значення для робочої сили, процесів, компаній і галузей.

Організаціям необхідно готувати лідерів на всіх рівнях, розвиваючи участь і підзвітність. Їм потрібно вчитися у людей, що працюють на місцях, брати участь і довіряти їм. Необхідно заохочувати кожного члена команди вносити свої ідеї, ідеї і знання для досягнення загальних цілей. Лідери повинні будуть створити і показати можливості подальшої діяльності в умовах переходів, збоїв, хаосу і невизначеності.

Рівень розвитку електронного навчання в університеті визначається наявністю лідера або групи лідерів та їх рівнем. Вони у своїй діяльності опираються на лідерів кафедр та факультетів. Рівень розвитку електронного навчання визначається впливом лідерів на ректорат університету та рівнем тих спільнот, до яких вони входять. Поява лідерів в університеті та їх діяльність залежить від ректорату університету. Є варіант призначити пересічного викладача на посаду керівника відділу дистанційного навчання, або доручити це неформальному лідеру. Як правило ректорат обирає перший варіант, таким керівником легше управляти.

Лідер в університеті визначає [10] мету розвитку електронного навчання - це стратегічне планування, навчання та викладання. Лідер працює з викладачами університету та забезпечує співробітництво та колегіальність, визначає цінності, поведінку та культуру, впливає на формування міжособистого спілкування, організує навчання викладачів та їх професійний розвиток.

Підготовка лідерів

Розвиток електронного (дистанційного) навчання вимагає постійного підвищення кваліфікації викладачів, опанування нових педагогічних теорій, технологій, методик та методів. Це - нові інструменти та інформаційні технології. Самостійно вибрати викладачу ці елементи практично немає можливості: їх багато, вони швидко змінюються, зникають одні, з'являються інші.

Йому потрібна допомога від цифрові (мережеві) глобальні лідери нового типу. Це фахівці, які будуть відслідковувати зміни, аналізувати їх, відбирати найбільш перспективні, готувати курси підвищення кваліфікації та нових лідерів для змін в системах електронного навчання організації. Вони повинні володіти майстерністю персональних знань (бути кураторами змісту)

Як готувати таких лідерів? Повинна бути селекція фахівців-освітян, які є педагогами, кураторами змісту, володіють інформаційними технологіями навчання (можливо навчальними інженерами – нова спеціальність в освіті [12]). Крім того, повинна бути система підготовки лідерів вищого рівня. Лідери повинні мати найвищі компетентності, які ще не повністю визначені.

Підготовка лідерів та експертів дистанційного навчання повинна бути системною, починатися з підготовки куратора змісту (вміння орієнтуватися у потоках фахової інформації), далі іде розробка дистанційного курсу з використанням педагогічного проєктування, отримання навички тьютора. І на завершення навчання у курсі експертиза дистанційного навчання, в якому розглядається світова система дистанційного навчання.

Лідери-експерти дистанційного навчання закладів освіти відповідають за створення та супроводження системи електронного навчання закладу освіти. Тільки підготовка лідерів-експертів може забезпечити повноцінні та змістовні конкурси дистанційних курсів та отримання досвіду організації якісної освіти в Україні.

Підготовка експертів у курсі «Експертиза дистанційного курсу»

Перша спроба підготовки експертів відбулася у 2015 році. За ініціативою Проблемної лабораторії дистанційного навчання НТУ ХПІ була створена розрахована на шість тижнів програма курсу «Експертиза дистанційного курсу»:

1. Експерт дистанційного курсу
2. Якість дистанційного курсу
3. Аналіз проєкту Цілепокладання у курсі
4. Інформаційний блок курсу
5. Діяльність студента в курсі, оцінювання, рейтинг
6. Мотивація. Соціальні сервіси. Висновки.

Для отримання навичок експерта слухачі проводили експертизу дистанційних курсів та звітували.

На курс записалося 47 викладачів, працювали у курсі 37 викладачів, повністю виконали програму курсу 12 викладачів.

На початку курсу слухачам була запропонована анкета, яка демонструвала досвід слухачів у розробці дистанційного курсу та проведенні дистанційного навчального процесу. На анкету відповіли 26 слухачів, які у більшості вчилися у дистанційних курсах Проблемної лабораторії дистанційного навчання. Але, на жаль, відповіді на питання були не на вищому рівні. Не всі слухачі були знайомі з таксономією Блума та не використовують педагогічні теорії у своїй навчальній практиці. Не всі використовують системний підхід при створенні курсу та навчальних матеріалів.

На першому етапі слухачі визначили вимоги до експерта дистанційного курсу, склали план проведення експертизи та перелік критеріїв якості дистанційного курсу, розробили систему оцінювання дистанційного курсу.

Кожний слухач мав вибрати дистанційний курс для експертизи з наданих тьютором або запропонувати свій. Вся практична діяльність слухача у курсі була пов'язана з оцінкою різних складових курсу. А саме, оцінити основні складові дистанційного курсу, як враховані вимоги технічного завдання.

В ході навчання слухачі порівняли методи педагогічного проєктування ADDIE, Agile, SAM, провели аналіз цільової аудиторії обраного дистанційного курсу, мету кожного тижня за таксономією Блума та її досяжність, провели загальний аналіз інформації (відповідність меті та завданням, надмірність, зручність використання). Вони проаналізували складність

тексту, його оформлення, зв'язок з графічним матеріалом, якість графіки. Були проаналізовані завдання, дискусії та інша діяльність на різноманітність, корисність та ін., тести, система оцінки, наявність рейтингу. Наприкінці курсу слухачі підготували експертний висновок курсу та зробили самооцінку своєї діяльності у курсі.

3. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Для аналізу роботи експертів дистанційного навчання був організований конкурс дистанційних курсів викладачів ХНАДУ, крім того, були запрошені інші ЗВО України. Відгукнулись тільки університети Харкова та Маріуполя, які навчались у щорічному відкритому дистанційному курсі ХНАДУ «Технологія розробки дистанційного курсу». Сторонні команда ЗВО представляли три дистанційні курси та делегували представника (експерта) до складу журі.

Конкурсна робота повинна представляти повноцінний дистанційний курс, який передбачено навчальним планом підготовки бакалавра, магістра або планом підготовки іноземних студентів на підготовчих курсах.

Враховуючи недосконалість стандартів дистанційних курсів в різних ЗВО всі курси аналізувались з використанням експрес-анкети. Анкета перевіряла наявність основних елементів дистанційного курсу, мети занять та завдань за таксономією Блума, критеріїв оцінювання виконаних завдань тощо. За результатами оцінювання роботи були розподілені на три групи.

Таблиця 1

Експрес-оцінка дистанційного курсу

Автор курсу (ПІБ)	
URL дистанційного курсу	
Рецензент (ПІБ)	
1. Візитка курсу (1 - є, 3 - високої якості)	3
2. Автори курсу та їх кваліфікація(1 - є, 2 - у силабусі)	2
3. Обсяг та тривалість курсу(1 - є, 2 - у силабусі)	2
4. Вимоги до слухачів(1 - є, 2 - у силабусі)	2
5. Опис організації навчального процесу(1 - є, 2 - якісний, 3 - у силабусі)	3
6. Перелік літературних джерел(1 - є, 2 - у силабусі)	2
7. Програма курсу по тижнях (1 - є, 2 - є з планом роботи, 3 - є з планом роботи та рефлексією)	3
8. Наявність мети до кожного заняття (1 - мета 1-2 рівня, 2 - 3 рівня, 4 - 5 рівня, 5 - 6 рівня таксономії Блума)	5
9. Теоретичний матеріал (doc, pdf, html) (1 - doc, 2 - pdf, 3 - html)	3
10. Структурування теор. матеріалу(1 - є, 2 - є опорні елементи, 3 - якісне структурування)	3
11. Питання у тексті(1 - є, 2 - 3-6 рівня за Блумом)	2
12. Резюме до розділу	1
13. Епіграфи до розділів (1 - інколи, 2 - майже до всіх тижнів)	2
14. Історичні довідки у розділах(1 - є, 2 - якісне оформлення)	2
15. Наявність та якість графіки у тексті(1 - є, 2 - просте, 3 - якісне)	3
16. Презентація до заняття та відповідність формі(1 - є, 2 - багато тесту, 3 - вбудована у текст)	3
17. Відеоролики до занять заняття (1 - є, 2 - вбудований у текст)	2
18. Словник (150 словникових статей) (1 - 30 словникових статей, 2 - 60 статей, 3 - 90 статей, 4 - 120 статей, 5 - 150 статей)	5
19. Форум знайомств(1 - є, 2 - є пояснення тьютора)	2
20. Форуми для обговорення та консультацій(1 - є, 2 - є коментар тьютора)	2
21. Опис практичних занять(1 - є, 2 - є на окремій сторінці у курсі, 3 - вбудований в опис завдання)	3
22. Критерії оцінювання практичних занять(1 - вказана кількість балів, 3 - наданий опис критеріїв)	3
23. Різноманітність практичних занять (1 - завдання одного типу, 2 - є декілька типів завдань, без урахування тестів)	2
24. Відповідність практичних завдань меті заняття(1 - відповідність часткова, 2 - відповідність повна)	2
25. Творчі завдання	1

26. Організація взаємодії слухачів (робота у групах) (робота в групах: 1 - одне заняття, 2 - декілька занять, 3 - якісно)	3
27. Тематичні чати або вебінари	2
28. Вхідний контроль	2
29. Самоконтроль до занять (10 тестових питань)	1
30. Модульний контроль (150 тестових питань) (150 питань, 30, 60, 90, 120, 150 відповідно)	5
31. Підсумковий контроль (300 тестових питань) (300 питань, 50, 100, 150, 200, 250, 300 відповідно)	5
32. Кількість типів тестових завдань	10
33. Графіка та відео у тестових завданнях (1 - є, 2 - відео вбудовані)	2
34. Градація складності тестових завдань за таксономією Блума(1 - 1-2 рівні Блума, 2 - 3-й рівень Блума, 3 - 4-й рівень Блума, 4 - 5-й рівень Блума, 5 - 6-й рівень Блума)	5
35. Проблемні питання у форумах	2
36. Рейтингове оцінювання(1 - оцінювання є, 2 - оцінювання системне)	2
37. Повнота модульного та підсумкового контролю(1 - тестові завдання охоплюють теми курсу частково, 3 - тестові завдання охоплюють теми курсу повністю)	3
38. Загальна оцінка дизайну курсу	5
Загалом	110

Залучені експерти повинні були аналізувати стандарти дизайну дистанційного курсу, виділити кращий досвід дизайну дистанційного курсу ат спияти розповсюдженню кращого досвіду. Вони повинні сприяти підвищенню якості дистанційних курсів та обміну досвідом створення ефективних курсів.

Для проведення оцінювання конкурсу дистанційних курсів були залучені викладачі, які пройшли підготовку у курсі «Технологія розробки дистанційного курсу» та мали досід проведення експертизи при сертифікації дистанційних курсів (5 викладачів), фахівці дистанційного навчання університетів, які представили дистанційні курси на конкурс та представників факультетів ХНАДУ. Загалом було залучено 15 фахівців дистанційного навчання.

Враховуючи різнорівнений склад журі, експертам конкурсу був запропонований невеличкий тренінг, на якому розглядалися тенденції розвитку дистанційного навчання, сучасні технології розробки дистанційного курсу, шаблон дистанційного курсу, який використовується в ХНАДУ, ХПІ, НФаУ, МДУ, роль таксономії Блума у організації дистанційного навчального процесу. Було проведено ознайомлення та обговорення анкети оцінювання курсів.

Оцінювання дистанційних курсів відбувалося з використанням анкети [13] глобальної організації Quality Matters (<https://www.qualitymatters.org/>), яка є провідною в області забезпечення якості в інтерактивному та інноваційному цифровому середовищі навчання та викладання.

Слід зазначити, що для експертів без практичного досвіду створення дистанційного курсу тритижневого підготовчого тренінгу було замало. Обговорення анкети оцінювання як такого не відбулося. Досвідчені експерти були ознайомлені з світовим досвідом і погоджувались з ним. Менш досвідчених експертів дивувала велика увага у анкеті результатам навчання. Вони не підтримали половину питань анкети, ще третина була їм незрозуміла. Тому кожену роботу оцінювали 2-3 експерти, серед яких хоча б один мав практичний досвід оцінювання та проходив підготовку у курсі «Технологія розробки дистанційного курсу».

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У відкритому конкурсі дистанційних курсів брали участь 39 дистанційних курсів: ХНАДУ – 28 курсів, Інститут танкових військ НТУ «ХПІ» 3 курси, НТУ «ХПІ» 1 курс, Національний фармацевтичний університет (НФаУ) – 3 курси, Маріупольський державний університет (МДУ) – 2 курси, Харківський національний економічний університет (ХНЕУ) ім. Кузнеця – 2 курси. Для проведення вибору використовувалась експерт-анкета, яка дозволила розподілити учасників на три групи.

У представлених на конкурс курсах практично відсутня групова робота, творчих завдань та вхідного контролю – 8%, слабо використовується відео – 29% , форум знайомств – 34% , глосарій – 36%, нечітко визначені критерії оцінювання практичних занять – 36%. Підсумковий контроль передбачений у 50% дистанційних курсів. Інші показники наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

Результати анкетування експрес-анкетою

	Елементи дистанційного курсу	%
1.	Презентація до заняття	56.4
2.	Відповідність практичних завдань меті заняття	64.1
3.	Самоконтроль до занять (понад 10 питань у тесті)	64.9
4.	Форуми для обговорення і консультацій	66.7
5.	Рейтингове оцінювання	69.2
6.	Наявність графіки у тексті	71.8
7.	Наявність мети до кожного заняття	76.9
8.	Силабус курсу	77.8
9.	Разноманітність практичних занять	82.1

Аналіз експрес-анкети дозволив поділити учасників на три групи: сильні -18 курсів, середні – 9 курсів та слабкі – 12 курсів. Різниця в балах між першим та дванадцятим місцем складала 12 балів при середньоквадратичному відхиленні приблизно 12 балів. У цю групу увійшли НТУ «ХПІ» - одно місце, НФаУ – три місця, ХНАДУ – п'ять місць, ХНЕУ ім. Кузнеця – одне місце, ІТВ НТУ «ХПІ» - одне місце. Слід зазначити, що ці курси вже пройшли апробацію у навчальному процесі дистанційного та змішаного навчання та мають відношення до гуманітарних, технічних та фундаментальних дисциплін.

Таблиця 3

Результати оцінки підсумкової анкети

Огляд курсу та вступ (14)	53.1
1.3. Чітко окреслено правила етикету (т.зв. нетикету) для онлайн дискусій, спілкування електронною поштою та інших форм спілкування	27.6
1.4. Чітко описано правила курсу, дано посилання на ці правила	44.0
1.6. Чітко описано мінімальні технічні навички студентів	34.3
1.8. Студентів просять представити себе іншим слухачам для знайомства	50
Навчальні цілі (компетенції) (15)	57.8
Оцінка і вимірювання (13)	54.8
3.3. Для оцінювання роботи студентів та їх участі в курсі розроблено специфічні та описові критерії, які пов'язані з політикою оцінювання курсу	46.5
3.5. У студентів є різні варіанти вимірювання прогресу навчання	50
Навчальні матеріали (12)	56.1
4.2. Чітко пояснено, яку мету переслідують навчальні матеріали й як ними користуватися	46.8
4.6. Чітко пояснено, які матеріали є обов'язковими, а які додатковими	43.3
Взаємодія із слухачами та залучення (10)	51.3
5.2. Вправи та завдання дають можливість взаємодіяти з метою активізації навчання	47.8
5.3. Чітко визначено час на виконання завдань	51.5
5.4. Чітко окреслено вимоги до взаємодії студентів	34.8
Технологія курсу (12)	70.3
Підтримка студентів (9)	25.7
7.1. Інструкції, надані в курсі, описують або містять посилання на чіткий опис пропонованої технічної підтримки й того, як її отримати	34.3
7.2. Інструкції, надані в курсі, описують або містять посилання на положення політики доступності університету та пропоновані послуги	22.9

7.3. Інструкції, надані в курсі, описують або містять посилання на пояснення того, як різні служби та підрозділи університету можуть допомогти студенту у вивченні цього курсу й як студенти можуть отримати дані послуги	23.1
7.4. Інструкції, надані в курсі, описують або містять посилання на пояснення того, як служби підтримки студентів в університеті можуть допомогти студентам досягти успіху в навчанні й як студенти можуть отримати дані послуги	22.4
Доступність (9)	59.8

Підсумкова анкета показує, що слабкою ланкою у всіх дистанційних курсів є підтримка студентів (25.7%), практично відсутні правила етикету при проведенні дискусій та інших типів спілкування (27.6%). Всі інші групи показників на рівні 50%, крім технології курсу (70.3%). Таким чином, всі наші курси поки що не досконалі і на підвищення кваліфікації викладачів треба звернути особливу увагу.

Остаточний розподіл місць визначав організаційний комітет у складі чотирьох професорів ХНАДУ, який очолював ректор ХНАДУ.

У конкурсі дистанційних курсів ХНАДУ кращими були курси «Теорія електроприводу» професора Гнатова А., «Охорона праці» доцента Крайнюк О. та «Загальна хімія» доцента Єгорової Л. У відкритому та загальному конкурсі перемогли курси «Нарисна геометрія, інженерна та комп'ютерна графіка» професорки НТУ «ХПІ» Адашевської І. та доцентки Краєвської О., «Латинська мова» доцентки НФаУ Томаревої Н., «Органічна хімія» професора НФаУ Шемчука Л.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проведення конкурсу дистанційних курсів вимагає стандартів дистанційних курсів, узгоджених критеріїв оцінки та підготовлених експертів. На жаль, кожний навчальний заклад має свій стандарт, але він для внутрішнього використання і не розповсюджується. Крім того, на даному етапі складно сформувати команду експертів і, як результат, маємо погано узгоджені критерії оцінювання.

Аналіз дистанційних курсів, представлених на конкурс, показав основні напрямки подальшого їх удосконалення. Необхідно підсилити групову роботу, організацію спілкування студентів, чітко визначати критерії оцінювання практичних знань студентів. Особливо треба звернути увагу на підтримку студентів на технічному, організаційному, методичному рівнях з боку навчального закладу.

Враховуючи суттєво збільшення викладачів, які проводять дистанційний навчальний процес, кожний навчальний заклад повинен організувати підтримуючий дистанційний курс для них. У курсі необхідно системно та простою мовою викласти теоретичний матеріал щодо дистанційного навчання, передбачити форуми «Питання - відповідь» та щотижневі зустрічі у вебінарах.

Для підготовки експертів ХНАДУ планує провести серію відкритих дистанційних курсів «Технологія розробки дистанційного курсу» (8 тижнів, 108 год), «Практикум тьютора» (8 тижнів, 108 год.) та «Експертиза дистанційного курсу» (програма в стадії доробки, 7-8 тижнів, 108 го.). під час навчання будуть вимірюватись компетентності за стандартом ISTE.

Для участі у останньому курсі необхідно мати сертифікати про завершення перших двох. Демонстрація отриманих навичок експерта буде відбуватися у пілотному конкурсі дистанційних курсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Jesse Stommel. Counter-friction to Stop the Machine: The Endgame for Instructional Design URL: <https://hybridpedagogy.org/the-endgame-for-instructional-design/> (дата звернення 10.09.2021)
- [2] Rhea Kelly. 6 Key Technologies Moving Teaching and Learning Forward in 2021. 26.04.2021, URL: <https://campustechnology.com/articles/2021/04/26/6-key-technologies-moving-teaching-and-learning-forward-in-2021.aspx?admgarea=news> (дата звернення 10.09.2021)

- [3] Tom Kuhlmann Why There Are So Many Bad E-Learning Courses URL: <https://blogs.articulate.com/rapid-elearning/why-there-are-so-many-bad-e-learning-courses/> (дата звернення 10.09.2021)
- [4] California Community College Online Education Initiative - Course Exchange URL: <https://www.venturacollege.edu/online-services/distance-education/current-students/oei-student-exchange> (дата звернення 10.09.2021)
- [5] Kelvin Thompson. Quality Assurance in Blended Learning. URL: <https://blended.online.ucf.edu/blendkit-course-blendkit-reader-chapter-5/> (дата звернення 10.09.2021)
- [6] Online Course Design Standards URL: <https://cvc.edu/professional-development/online-course-design-standards/> (дата звернення 10.09.2021)
- [7] 5 Principles for Quality Online Teaching URL: <https://cvc.edu/wp-content/uploads/2018/11/@ONE-Principles.pdf> (дата звернення 10.09.2021)
- [8] Туккель И.Л., Голубев С.А., Сурина А.В. и др. Методы и инструменты управления инновационным развитием промышленных предприятий /Под ред. Теккеля И.Л. – СПб: ВХВ-Петербург, 2013 – 208 с
- [9] Clark Quinn Deep learning and expertise URL: <https://blog.learnlets.com/2021/04/deep-learning-and-expertise/> (дата звернення 10.09.2021)
- [10] Deborah Arnold, Albert Sangrà. Dawn or dusk of the 5th age of research in educational technology? A literature review on (e-) leadership for technology-enhanced learning in higher education (2013-2017). International Journal of Educational Technology in Higher Education volume 15, Article number: 24 (2018) URL: <https://educationaltechnologyjournal.springeropen.com/articles/10.1186/s41239-018-0104-3> (дата звернення 10.09.2021)
- [11] Apoorve Dubey This is what great leadership looks like in the digital age URL: <https://www.weforum.org/agenda/2019/04/leadership-digital-age-leader/> (дата звернення 10.09.2021)
- [12] Pedagogical Training Of Learning Engineer. Відкрите освітнє-середовище сучасного університету Special Edition “New pedagogical approaches in STEAM education” URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s15> (дата звернення 10.09.2021)
- [13] Specific Review Standards from the QM Higher Education Rubric, Sixth Edition URL: <https://www.qualitymatters.org/sites/default/files/PDFs/StandardsfromtheQMHigherEducationRubric.pdf> (дата звернення 10.09.2021)

DISTANCE COURSES COMPETITION

Kukhadenko Volodymyr Mykolaiovych

PhD, professor

Kharkiv National Automobil-Highway University, Kharkiv, Ukraine

ORCID ID: 0000-0003-0227-5836

kukharenkovn@gmail.com

Abstract. During the pandemic, the number of teachers who created distance learning courses increased by almost an order of magnitude. As a result, they are all different, not all meet the standards of the educational institution (provided that the latter is available). Therefore, there is an urgent need to teach a large number of teachers to create quality distance learning courses. Distance course competitions can be a demonstration of quality samples. To conduct the competition, it is necessary to choose the standard of the distance course, prepare questionnaires for the selection of the best samples, determine the experts of distance learning and develop criteria for evaluating these courses.

Criteria for evaluating distance learning courses were used on the recommendation of the Academic Senate of California Public Colleges. The biggest problem in preparing for the competition was the choice of experts. There were not enough people trained in the open distance courses of KhNAHU for the successful holding of the competition, the universities recommended practitioners with insufficient theoretical training. In addition, their low motivation did not contribute to the successful conduct of a distance training course.

The purpose of the study is to determine the general level of distance learning courses, to identify design problems, to analyze the activities of the expert during the examination of the distance learning course at the request of its owner and to determine the training program of the expert.

39 courses took part in the open competition of distance courses: KhNAHU - 28 courses, ITV NTU "KhPI" 3 courses, NIU "KhPI" - 1 course, NUPh - 3 courses, MSU - 2 courses, KhNEU named after Kuznets - 2 courses. An expert questionnaire was used to conduct the selection, which allowed to divide the participants into three groups.

In the courses submitted to the competition there is almost no group work, creative tasks and entrance control - 8%, poorly used video - 29%, dating forum - 34%, glossary - 36%, vaguely defined criteria for evaluating practical classes - 36%. The weak link in all distance courses is the support of students (25.7%), there are almost no rules of etiquette in discussions and other types of communication (27.6%). The best distance courses were NTU "KhPI" and NUPh

The analysis showed that during quarantine it is necessary to have a supportive distance course in the school. The system of training experts should be based on the competencies of the ISTE standard and consist of three courses: development of a distance course, a tutor's workshop and an expert's practical course.

Keywords: e-learning; distance course; expert; competition; criteria

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Jesse Stommel. Counter-friction to Stop the Machine: The Endgame for Instructional Design URL: <https://hybridpedagogy.org/the-endgame-for-instructional-design/> (data zvernennya 10.09.2021) (in English)
- [2] Rhea Kelly. 6 Key Technologies Moving Teaching and Learning Forward in 2021. 26.04.2021, URL: <https://campustechnology.com/articles/2021/04/26/6-key-technologies-moving-teaching-and-learning-forward-in-2021.aspx?admgarea=news> (data zvernennya 10.09.2021) (in English)
- [3] Tom Kuhlmann Why There Are So Many Bad E-Learning Courses URL: <https://blogs.articulate.com/rapid-elearning/why-there-are-so-many-bad-e-learning-courses/> (data zvernennya 10.09.2021) (in English)
- [4] California Community College Online Education Initiative - Course Exchange URL: <https://www.venturacollege.edu/online-services/distance-education/current-students/oei-student-exchange> (data zvernennya 10.09.2021) (in English)
- [5] Kelvin Thompson. Quality Assurance in Blended Learning. URL: <https://blended.online.ucf.edu/blendkit-course-blendkit-reader-chapter-5/> (data zvernennya 10.09.2021) (in English)
- [6] Online Course Design Standards URL: <https://cvc.edu/professional-development/online-course-design-standards/> (data zvernennya 10.09.2021) (in English)
- [7] 5 Principles for Quality Online Teaching URL: <https://cvc.edu/wp-content/uploads/2018/11/@ONE-Principles.pdf> (data zvernennya 10.09.2021) (in English)
- [8] Tukkel" Y.L., Holubev S.A., Suryana A.V. y dr. Methods and tools for managing the innovative development of industrial enterprises /Pod red. Tekkelya Y.L. – SPb: VVV-Peterburh, 2013 – 208 s (Russian)
- [9] Clark Quinn Deep learning and expertise URL: <https://blog.learnlets.com/2021/04/deep-learning-and-expertise/> (data zvernennya 10.09.2021) (in English)
- [10] Deborah Arnold, Albert Sangrà. Dawn or dusk of the 5th age of research in educational technology? A literature review on (e-) leadership for technology-enhanced learning in higher education (2013-2017). International Journal of Educational Technology in Higher Education volume 15, Article number: 24 (2018) URL: <https://educationaltechnologyjournal.springeropen.com/articles/10.1186/s41239-018-0104-3> (data zvernennya 10.09.2021) (in English)
- [11] Apoorve Dubey This is what great leadership looks like in the digital age URL: <https://www.weforum.org/agenda/2019/04/leadership-digital-age-leader/> (data zvernennya 10.09.2021) (in English)
- [12] Pedagogical Training Of Learning Engineer. Open educational environment of a modern university Special Edition "New pedagogical approaches in STEAM education" URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s15> (data zvernennya 10.09.2021) (in English)
- [13] Specific Review Standards from the QM Higher Education Rubric, Sixth Edition URL: <https://www.qualitymatters.org/sites/default/files/PDFs/StandardsfromtheQMHigherEducationRubric.pdf> (data zvernennya 10.09.2021) (in English)